

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ

Rīgā 2014. gada 9. oktobrī

lietā Nr. 2013-19-03

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Kaspars Balodis, Kristīne Krūma, Gunārs Kusiņš, Uldis Ķinis un Sanita Osipova,

pēc biedrības „Zemes draugi” konstitucionālās sūdzības,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu, 19.² un 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2014. gada 16. septembrī tiesas sēdē izskatīja lietu

„Par Pāvilostas novada domes 2013 gada 30. maija saistošo noteikumu Nr. 3 „Par Pāvilostas novada teritorijas plānojumu 2012.–2024. gadam. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi un Grafiskā daļa”, ciktāl tie attiecas uz dabas liegumam „Pāvilostas pelēkā kāpa” piegulošo Zaļkalna mežu un dabas liegumam „Ziemupe” piegulošo Akmeņraga meža daļu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 115. pantam”.

Konstatējošā daļa

1. Pāvilostas novada dome 2011. gada 31. martā pieņēma lēmumu par Pāvilostas novada teritorijas plānojuma izstrādes uzsākšanu saskaņā ar

Ministru kabineta 2009. gada 6. oktobra noteikumiem Nr. 1148 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi”.

Pāvilostas novada dome Vides pārraudzības valsts birojam (turpmāk – Birojs) nosūtīja informāciju par izstrādājamo Pāvilostas novada teritorijas plānojumu un lūdza izskatīt jautājumu par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (turpmāk – stratēģiskais novērtējums) procedūras piemērošanu. 2011. gada 21. septembrī Birojs pieņēma lēmumu Nr. 64 „Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu”.

Pēc stratēģiskā novērtējuma veikšanas tika sagatavots Pāvilostas novada teritorijas plānojuma vides pārskats (turpmāk – Vides pārskats).

2013. gada 2. janvārī Birojs sniedza atzinumu Nr. 1 „Par Pāvilostas novada attīstības programmas 2012.–2018. gadam un Pāvilostas novada teritorijas plānojuma 2012.–2024. gadam Vides pārskatu ” (turpmāk – Atzinums Nr. 1).

2013. gada 15. janvārī Pāvilostas novada dome nolēma precizēt Pāvilostas novada teritorijas plānojuma redakciju atbilstoši Atzinumam Nr. 1 un ņemot vērā sabiedriskās apspriešanas rezultātus un institūciju atzinumus.

2013. gada 30. aprīlī Pāvilostas novada dome apstiprināja Pāvilostas novada teritorijas plānojuma galīgo redakciju un iepazīstināja ar to sabiedrību.

2013. gada 30. maijā Pāvilostas novada dome izdeva saistošos noteikumus Nr. 3 „Par Pāvilostas novada teritorijas plānojumu 2012.–2024. gadam. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi un Grafiskā daļa”, ar kuriem citastarp apstiprināja Pāvilostas novada teritorijas plānojumu.

2013. gada 20. augustā VARAM sniedza atbildi, kurā norādīja, ka Pāvilostas novada teritorijas plānojuma izstrādē nav saskatāmi normatīvo aktu pārkāpumi.

2. Pieteikuma iesniedzēja – biedrība „Zemes draugi” (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) – uzskata, ka Pāvilostas novada teritorijas plānojums, ciktāl tas attiecas uz Zaļkalna meža daļām un dabas liegumam „Ziemepe” piegulošā Akmeņraga meža daļām (turpmāk – apstrīdētās teritorijas), neatbilst

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 115. pantam. Pāvilostas novada teritorijas plānojums aizskarot sabiedrības tiesības dzīvot labvēlīgā un ierastā vidē, jo iznīcinot nozīmīgas vides vērtības un ietekmējot vietējo iedzīvotāju dzīvesveidu.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Pāvilostas novada teritorijas plānojums apstiprināts bez pienācīgas pārliecināšanās, vai tas neietekmēs dabas liegumus „Pāvilostas pelēkā kāpa” un „Ziemupe”, un līdz ar to ir pretrunā arī ar Latvijai saistošām Eiropas Savienības un starptautisko tiesību normām. Turklāt, izstrādājot Pāvilostas novada teritorijas plānojumu, neesot ņemti vērā Pieteikuma iesniedzējas un pašvaldības iedzīvotāju iebildumi.

2.1. Konstitucionālajā sūdzībā minēts, ka dabas liegumam „Pāvilostas pelēkā kāpa” piegulošā Zaļkalna meža daļām saskaņā ar Pāvilostas novada teritorijas plānojumu esot noteikts mežaparka statuss (teritorijas plānojumā šī teritorija apzīmēta ar indeksu M-1). Taču Pāvilostas novada teritorijas plānojuma izstrādes materiālos neesot atrodams pamatojums tam, kāpēc Pāvilostas pilsētā būtu nepieciešami trīs parki un divi mežaparki. Līdz ar to pašvaldība bez pamata esot noteikusi Zaļkalna meža daļu par mežaparka teritoriju.

Pieteikuma iesniedzēja ir iebildusi arī pret to, ka Zaļkalna meža daļā tiks izveidota teritorija, kas Pāvilostas novada teritorijas plānojumā apzīmēta ar indeksu LP-7. Šāda teritorijas atļautā izmantošana, kas ietver ceļa un atpūtas vietu izveidi, radīšot nevajadzīgu antropoloģisko ietekmi uz bioloģiski augstvērtīgo Zaļkalna mežu, kā arī dabas liegumu „Pāvilostas pelēkā kāpa”. Turklāt Pieteikuma iesniedzējai esot pamatotas aizdomas par to, ka LP-7 teritorija Zaļkalna mežā tiek veidota, lai nodrošinātu piekļuvi nelikumīgi uzbūvētajam īpašumam „Kurzemes sēta”.

2.2. Attiecībā uz dabas liegumam „Ziemupe” piegulošā Akmeņraga meža daļām pieteikumā norādīts, ka Pāvilostas novada dome neesot ņēmusi vērā Dabas aizsardzības pārvaldes norādes par papildu ekspertīzes nepieciešamību, pirms tiek pieņemts lēmums par apbūves atļaušanu minētajā teritorijā. Pāvilostas novada dome neesot ņēmusi vērā arī Pieteikuma

iesniedzējas un citu pašvaldības iedzīvotāju iebildumus pret apbūves iespējām Akmeņraga meža daļās.

Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētajās teritorijās ar Pāvilostas novada teritorijas plānojumu esot ieviestas izmaiņas piekrastes dabas teritoriju izmantošanā. Paredzot meža zemes transformēšanas un apbūves iespējas dabas liegumam „Ziemepe” piegulošajās teritorijās, tiek radīta būtiska ietekme uz minētajām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kas turklāt ir Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (turpmāk – *Natura 2000* teritorijas).

Tādējādi Pāvilostas novada teritorijas plānojuma izstrādes un apstiprināšanas laikā pašvaldība, pirmkārt, neesot izvērtējusi dažādus viedokļus un, otrkārt, neesot līdzsvarojusi intereses. Esot pārkāpts arī viens no teritorijas plānošanas principiem – piesardzības princips, jo, veicot stratēģisko novērtējumu, pašvaldība neesot ņēmusi vērā Dabas aizsardzības pārvaldes atzinumus un Pieteikuma iesniedzējas viedokli. Tāpat pašvaldība neesot pierādījusi, ka paredzētā darbība neradīs negatīvas sekas apstrīdētajās teritorijās. Līdz ar to pašvaldība, pieļaujot apbūves iespēju Akmeņraga meža daļā, neesot izpildījusi Satversmes tiesas 2011. gada 12. maija spriedumā lietā Nr. 2010-56-03 (turpmāk – spriedums lietā Nr. 2010-56-03) norādīto, ka pašvaldībai, pirms tā Akmeņraga meža daļās paredz apbūvi, ir jāizvērtē paredzētās apbūves iespējas un to ietekme uz dabas liegumu un vidi kopumā.

2.3. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka Pāvilostas novada teritorijas plānojuma grafiskajā daļā esot lietoti neskaidri apzīmējumi. Tādējādi iedzīvotāji tiek maldināti, jo Pāvilostas novada teritorijas plānojuma grafiskās daļas kartē, kurā noteikta teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana, apstrīdētās teritorijas iezīmētas zaļā krāsā kā meža teritorijas. Savukārt no Pāvilostas novada teritorijas plānojuma Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem (turpmāk arī – TIAN) izrietot, ka atsevišķās apstrīdēto teritoriju daļās paredzēta arī apbūve, kas pēc būtības neesot meža teritorijām raksturīga.

2.4. No Pāvilostas novada teritorijas plānojuma izstrādes materiāliem izrietot, ka viena un tā pati persona esot piedalījusies gan stratēģiskā novērtējuma procedūrā, gan teritorijas plānojuma izstrādē. Šāda situācija radot

šaubas par stratēģiskā novērtējuma kvalitāti un Vides pārskatā ietverto secinājumu pamatotību.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Pāvilostas novada dome – nepiekrīt Satversmes tiesā iesniegtajam pieteikumam. Pēc tās ieskata, Pāvilostas novada teritorijas plānojums attiecībā uz apstrīdētajām teritorijām atbilst Satversmes 115. pantam.

Pāvilostas novada dome uzskata, ka Pieteikuma iesniedzējas vēlme panākt, lai dabas liegumiem „Pāvilostas pelēkā kāpa” un „Ziemupe” piegulošajās teritorijās būtu spēkā tādi paši vai pat stingrāki būvniecības ierobežojumi kā pašos dabas liegumos, nav pamatota ne ar vienu spēkā esošu normatīvo aktu vai zinātnisku pētījumu.

3.1. Attiecībā uz Zaļkalna meža daļām Pāvilostas novada dome paskaidro, ka pienākums paredzēt teritorijas plānojumā un attiecīgi ierīkot gājēju ceļus, kas nodrošinātu piekļuvi jūras piekrastei, izrietot no Aizsargjoslu likuma 36. panta piektās daļas. Turklāt atbilstoši TIAN 328.1. punktam Pāvilostas novada teritorijas plānojums nepieļaujot Zaļkalna meža daļā apbūvi tādā veidā, lai šo apstrīdēto teritoriju varētu atzīt par apbūves teritoriju. Savukārt Pieteikuma iesniedzējas prasība Zaļkalna mežu pārveidot par dabas liegumu esot nekonkrēta, turklāt neatbilstot likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (turpmāk – Aizsargājamo teritoriju likums) 11. un 12. pantam. Pieteikuma iesniedzēja neesot iesniegusi šo prasību pamatojošus zinātniskus atzinumus.

3.2. Attiecībā uz dabas liegumam „Ziemupe” piegulošajām Akmeņraga meža daļām Pāvilostas novada dome paskaidro, ka dabas liegumam „Ziemupe” neesot individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu, tāpēc uz šo teritoriju attiecoties Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumi Nr. 264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 264). Atbildes rakstā uzsvērts, ka dabas liegumu teritorijā „būvniecība kā tāda nav aizliegta”, bet tikai ierobežota. Tādējādi, pēc Pāvilostas novada domes ieskata,

„veidojas absurda situācija”, jo Pieteikuma iesniedzēja prasot noteikt dabas liegumam „Ziemepe” piegulošajās teritorijās stingrākus izmantošanas aprobežojumus nekā pašā dabas liegumā. Lai noteiktu šādus papildu aprobežojumus teritorijas plānojumā un nepārkāptu Satversmes 105. pantu, „pašvaldībai būtu īpaši jāpamato šāds aprobežojums, balstoties uz zinātniskiem pētījumiem vai deleģējumu normatīvajos aktos”. Atbilstoši TIAN šajā teritorijā neesot paredzēta „videi nedraudzīgu vai piesārņojošu objektu būvniecība”. Lai aizsargātu neskarto dabu, citastarp īpaši aizsargājamo savvaļas augu un dzīvnieku sugu dzīvotnes un īpaši aizsargājamus biotopus, saskaņā ar normatīvo aktu prasībām tiekot izveidotas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, piemēram, dabas liegums „Ziemepe”.

Arī Aizsargjoslu likuma 36. panta pirmās daļas 2. punkts ļaujot veidot apbūvi ārpus pilsētām un ciemiem saskaņā ar pašvaldības teritorijas plānojumu. Līdz ar to apbūves iespējas šajā apstrīdētajā teritorijā neesot pretrunā ar normatīvo aktu prasībām un pašvaldība esot tiesīga saskaņā ar teritorijas plānojumu paredzēt apbūvi meža teritorijā.

2013. gada 28. oktobra sēdē pieņemtais Pāvilostas novada domes lēmums, ar kuru pārastiprināts detālplānojums nekustamajiem īpašumiem „Mazāķīši”, „Silāķīši”, „Lielāķīši”, „Jūrāķīši”, „Priežāķīši”, „Mežāķīši”, „Jaunāķīši” un „Smilšāķīši”, esot atcelts ar Pāvilostas novada domes 2014. gada 30. janvāra lēmumu, jo konkrētajām teritorijām nepieciešams izstrādāt lokālplānojumu vai detālplānojumu, ievērojot jaunā Pāvilostas novada teritorijas plānojuma prasības.

3.3. Pāvilostas novada dome uzskata, ka tā esot ņēmusi vērā spriedumā lietā Nr. 2010-56-03 norādīto. Minētais izrietot no Pāvilostas novada teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstā norādītā. Arī VARAM 2013. gada 20. augusta vēstulē norādījusi, ka pašvaldības teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstā ietverts nopietns iepriekšējā teritorijas plānojuma izvērtējums. Satversmes tiesas sprieduma izpilde esot integrēta piedāvātajā Pāvilostas novada teritorijas plānojuma risinājumā.

3.4. Pašvaldība atbildes rakstā norāda, ka tā esot ievērojusi Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumu Nr. 240 „Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 240) prasības teritorijas plānojuma grafiskās daļas izstrādē. Ievērots esot šo noteikumu 1. pielikums un I tabula „Funkcionālā zonējuma attēlošana”, kuras 10. punktā dots zonas „meža teritorija” apzīmējums un krāsu kods. Atbilstoši Noteikumiem Nr. 240 viena zona grafiski jāparādot tikai vienā krāsā un teritorijas izmantošanas veidu atšķirības attēlojamas, veidojot apakšzonas (M-1, M-2 utt.).

3.5. Tāpat atbildes rakstā norādīts, ka spēkā esošajos normatīvajos aktos neesot noteikts aizliegums teritorijas plānojuma izstrādātājam veikt arī stratēģisko novērtējumu. Pāvilostas novada teritorijas plānojuma izstrāde esot veikta paralēli stratēģiskā novērtējuma procedūrai. Abu plānošanas un vides dokumentu izstrāde esot uzticēta vides ekspertei. Normatīvie akti nenosakot, ka stratēģiskā novērtējuma procedūra jāveic sertificētam ekspertam – biologam.

Līdz ar to neesot pamata Pāvilostas novada teritorijas plānojumu attiecībā uz apstrīdētajām teritorijām atzīt par neatbilstošu Satversmes 115. pantam.

4. Pieaicinātā persona – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija – norāda, ka Pāvilostas novada teritorijas plānojuma izstrādē esot ievērota Ministru kabineta 2012. gada 16. oktobra noteikumos Nr. 711 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” (turpmāk – Noteikumi Nr. 711) noteiktā teritorijas plānojuma izstrādes kārtība. Tāpat Pāvilostas novada teritorijas plānojuma izstrādes gaitā vairākkārt esot organizēta publiskā apspriešana. Līdz ar to pašvaldība esot nodrošinājusi sabiedrībai Teritorijas attīstības plānošanas likuma 4. pantā paredzētās tiesības piedalīties teritorijas attīstības plānošanā.

Ņemot vērā minēto, VARAM 2013. gada 20. augusta vēstulē esot norādījusi, ka Pāvilostas novada teritorijas plānojuma izstrādē būtiski teritorijas plānojuma izstrādes procedūras pārkāpumi neesot konstatēti.

VARAM norāda, ka ne likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (turpmāk – Novērtējuma likums), ne Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumi Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (turpmāk – Noteikumi Nr. 157) nereglamentē to personu loku, kuras ir tiesīgas izstrādāt stratēģisko novērtējumu. Līdz ar to teritorijas plānojumu izstrādāt un stratēģisko novērtējumu veikt ir tiesīga viena un tā pati persona.

Atbilstoši Noteikumu Nr. 240 53.2. punktam attiecībā uz meža teritoriju kā papildu izmantošana pieļaujama viensētu apbūve – ar nosacījumu, ka zemes vienība nav mazāka par 2 hektāriem un normatīvajos aktos, kas reglamentē aizsargjoslas un meža nozari, nav noteikta lielāka platība. Tātad, ja meža teritorijā plānotā papildu izmantošana ir viensētu apbūve, šī zona teritorijas plānojuma grafiskajā daļā neesot jāattēlo kā dzīvojamās apbūves teritorija, bet gan kā meža teritorija.

VARAM vērš uzmanību uz to, ka dabas liegumam „Ziemupe” neesot individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu. Līdz ar to šajā dabas liegumā pieļaujamās un aizliegtās darbības reglamentējot Noteikumi Nr. 264. Šie noteikumi attiecoties tikai uz aizsargājamām teritorijām Ministru kabineta vai Saeimas noteiktajās robežās. Tādējādi Noteikumos Nr. 264 paredzētie saimnieciskās darbības ierobežojumi neesot attiecināmi uz dabas liegumam piegulošo teritoriju.

Dabas liegums „Ziemupe” esot iekļauts *Natura 2000* teritoriju sarakstā. Atbilstoši Aizsargājamo teritoriju likuma 43. panta ceturtajai daļai jebkurai paredzētai darbībai vai plānošanas dokumentam, kas atsevišķi vai kopā ar citu paredzēto darbību vai plānošanas dokumentu var būtiski ietekmēt *Natura 2000* teritoriju, veic ietekmes uz vidi novērtējumu. Šī prasība attiecoties uz jebkurām plānotajām darbībām neatkarīgi no tā, vai tās plānotas *Natura 2000* teritorijā vai ārpus tās robežām.

No TIAN 471.2. punkta 7. un 8. apakšpunkta izrietot, ka Pāvilostas novada pašvaldība esot izvērtējusi iespējamās sekas, ko varot radīt viensētu

izvietošana meža teritorijā, un izvirzījusi pietiekami stingrus apbūves priekšnoteikumus.

VARAM norāda, ka no TIAN 501. punkta 1. un 2. apakšpunktā noteiktā izrietot, ka attiecībā uz apstrīdētajām teritorijām obligāts nosacījums pirms zemes vienības sadalīšanas vai jaunas būvniecības uzsākšanas ir detālplānojuma izstrāde. Pamatojoties uz Teritorijas attīstības plānošanas likuma 24. panta pirmo daļu, lokālplānojumu vietējā pašvaldība izstrādājot pēc savas iniciatīvas.

Sprieduma lietā Nr. 2010-56-03 izpilde pēc būtības esot integrēta Pāvilostas novada teritorijas plānojuma risinājumā, un līdz ar to apstrīdētais plānojums atbilstot Satversmes 115. pantam.

5. Pieaicinātā persona – Vides pārraudzības valsts birojs – norāda, ka stratēģiskā novērtējuma veikšanu reglamentē Novērtējuma likums, kā arī Ministru kabineta noteikumi.

Birojs informē, ka Atzinumā Nr. 1 ieteicis Pāvilostas novada domei pirms teritorijas plānojuma galīgās redakcijas pieņemšanas izvērtēt un ņemt vērā Vides pārskatā, Atzinumā Nr. 1 un sabiedriskās apspriešanas laikā izteiktās rekomendācijas.

Ievērojot spriedumā lietā Nr. 2010-56-03 atzīto, Birojs rekomendējis īpašu uzmanību pievērst dabas liegumam „Ziemupe” piegulošajām Akmeņraga meža daļām, kuras teritorijas plānojumā apzīmētas ar indeksu M-3. Turklāt Birojs rekomendējis plānotās darbības saskaņot ar Dabas aizsardzības pārvaldi un Valsts vides dienesta Liepājas reģionālo vides pārvaldi. Pēc Biroja ieskata, šīs rekomendācijas atbilstoši Novērtējuma likuma 23.⁵ panta sestajā daļā noteiktajam uzskatāmas par iebildumiem pret plānošanas dokumentā paredzētajiem risinājumiem un to mērķis esot pievērst pašvaldības uzmanību iespējamām ietekmēm uz vidi un ieteikt optimālus risinājumus to novēršanai vai samazināšanai. Pašvaldībai šie iebildumi esot jāņem vērā, lemjot par plānošanas dokumenta apstiprināšanu, taču no likuma neizrietot, ka attiecīgās rekomendācijas būtu obligāti izpildāmas. Normatīvais regulējums paredzot

pašvaldības tiesības izvērtēt sniegtos priekšlikumus, vienlaikus darot sabiedrībai zināmu pieņemtā lēmuma pamatojumu.

Birojs secina, ka Vides pārskats daļēji pilnveidots, ņemot vērā Atzinumā Nr. 1 ietvertās rekomendācijas. Pāvilostas novada pašvaldība esot atkārtoti organizējusi pilnveidotā Pāvilostas novada teritorijas plānojuma un Vides pārskata sabiedrisko apspriešanu, kā arī informējusi attiecīgās institūcijas.

Normatīvie akti nenosakot, kam jā sagatavo vides pārskats, tādējādi dodot plānošanas dokumenta izstrādātājam iespēju pašam lemt par stratēģiskā novērtējuma veikšanas kārtību, citastarp arī par ekspertu pieaicināšanas nepieciešamību.

Pēc Biroja ieskata, apstākļi, ka Vides pārskatu izstrādājusi tā pati persona, kura piedalījies teritorijas plānojuma izstrādē, nevar būt par pamatu teritorijas plānojuma tiesiskuma apšaubīšanai. Tomēr Birojs uzsver, ka dažādu jomu speciālistu piesaiste ir vēlama, jo nodrošina kvalitatīvāku un plašāku redzējumu dažādos ar vidi saistītos aspektos.

6. Pieaicinātā persona – Dabas aizsardzības pārvalde –

Satversmes tiesu informē, ka normatīvie akti neaizliedzot stratēģisko novērtējumu veikt personai, kura piedalās vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma izstrādē. Tomēr Dabas aizsardzības pārvalde norāda, ka šādā situācijā varot veidoties interešu konflikts.

Atbilstoši Aizsargājamo teritoriju likuma 43. panta piektajai daļai, lai tiktu novērtēta paredzētās darbības ietekme uz dabas liegumu „Ziemepe”, stratēģiskā novērtējuma izstrādātājam vajagot nodrošināt arī sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu piedalīšanos šā dokumenta izstrādē. Tikai šādi eksperti varot sniegt vispilnīgāko novērtējumu un atzinumu par plānošanas dokumenta ietekmi uz īpaši aizsargājamo dabas teritoriju. Turklāt Eiropas Komisijas vadlīnijās „*Natura 2000* teritoriju tīkla apsaimniekošana. Eiropas Padomes 1992. gada 21. maija direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta nosacījumi” norādītās prasības

attiecībā uz paredzētās darbības novērtēšanu esot iespējams izpildīt tikai tādā gadījumā, ja novērtēšanas procesā tiek iesaistīts sugu un biotopu eksperts.

Dabas aizsardzības pārvalde norāda, ka pēc stratēģiskā novērtējuma un Vides pārskata nevarot pārliecināties par Pāvilostas novada teritorijas plānojumā atļauto darbību ietekmi uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām. Minētajos dokumentos ietvertais izvērtējums neesot balstīts uz sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu atzinumiem, kam savukārt vajadzētu būt balstītiem uz pašreizējo zināšanu līmeni un novērtēšanas metodēm.

Tāpat neesot norādīti risinājumi iespējamās negatīvās ietekmes uz vidi mazināšanai. Līdz ar to pašvaldība neesot ievērojusi arī sprieduma lietā Nr. 2010-56-03 19.4. punktā norādīto.

Dabas aizsardzības pārvalde uzskata, ka īpaši aizsargājamās dabas teritorijas pierobežā esošo teritoriju paredzētās izmantošanas radītais antropogēnais noslogojums var radīt potenciālu apdraudējumu dabas liegumiem „Pāvilostas pelēkā kāpa” un „Ziemupe”. Šis apdraudējums varot izpausties kā īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un īpaši aizsargājamo biotopu noplicināšana, bojāšana vai pat iznīcināšana.

7. Pieaicinātā persona – Valsts vides dienests – Satversmes tiesu informē, ka, nodrošinot īpaši aizsargājamam biotopam labvēlīgu aizsardzības statusu, esot iespējama tāda situācija, ka teritorijai ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām nepieciešams piemērot tādas pašas vai pat stingrākas aizsardzības prasības nekā īpaši aizsargājamai dabas teritorijai.

Attiecībā uz dabas liegumam „Pāvilostas pelēkā kāpa” piegulošajām Zaļkalna meža daļām Valsts vides dienests norāda, ka pašvaldība, paredzot uz jūru vedošas nobrauktuves un noejas izbūvi, kā arī atpūtas un tūrisma vietas ierīkošanu, nav vērtējusi to, ka dabas liegums, caur kuru tiks novirzīta atpūtnieku plūsma, varētu tikt pakļauts intensīvai lokālai antropogēnajai slodzei.

Valsts vides dienests norāda, ka pašvaldība attiecībā uz Zaļkalna meža labiekārtošanu neesot izskatījusi vairākas iespējamās alternatīvas un neesot

izvēlējusies dabas lieguma aizsardzību pozitīvi ietekmējošu risinājumu. Līdz ar to pašvaldības rīcība neatbilstot Noteikumu Nr. 157 7.¹ punkta prasībām.

Attiecībā uz dabas liegumam „Ziemupe” piegulošā Akmeņraga meža daļu atļauto izmantošanu Valsts vides dienests norāda, ka teritorijas plānojumā atļautā viensētu apbūve 15 zemes īpašumos varot radīt negatīvu ietekmi uz dabas liegumu „Ziemupe”. Būtisku risku īpaši aizsargājamiem biotopiem un sugām radot lēmums, kas pieļauj apbūvi un ticis pieņemts, neizpētot situāciju dabā, bez iegūto datu apkopošanas un izvērtēšanas. Rīkojoties šādi, pašvaldība neievērojot Vides aizsardzības likuma 3. panta pirmajā daļā noteikto izvērtēšanas principu.

Veidojot jaunu apbūvi līdz šim neapbūvētā meža masīvā, tikšot ievērojami apgrūtināta dabas lieguma izmantošana sabiedrības izglītošanai un atpūtai, kas kā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanas un aizsardzības mērķis noteikta Aizsargājamo teritoriju likuma 2. panta otrajā daļā.

Vides pārskata izstrādātājs neesot ieguvis un analizējis datus par dabas liegumam „Ziemupe” piegulošo Akmeņraga meža teritoriju un tajā sastopamajiem biotopiem. Tāpat neesot analizēts tas, kā atļautās darbības ietekmēs īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, īpaši aizsargājamus biotopus, sugas un ainavu daudzveidību. Tātad pašvaldība neesot ievērojusi Noteikumu Nr. 157 8.4. punkta prasības.

Vienlaikus norādīts, ka apbūvei paredzētajā teritorijā, kura robežojas ar dabas liegumu, esot bijis nepieciešams prasīt attiecīgās jomas eksperta sastādītu atzinumu un citus iepriekš veiktas izpētes datus.

Valsts vides dienests vērš uzmanību uz to, ka Pāvilostas novada teritorijas plānojuma 471.2. punktā esot norāde uz M-3 teritorijas vēsturisko sīksaimniecību struktūru, bet Vides pārskats neietverot faktiskos datus – dabā konstatējamu viensētu ēku veco pamatu skaitu vai vecajos plānos uzrādīto vēsturisko viensētu skaitu.

8. Pieaicinātā persona – Dr. hab. geogr. Aija Melluma – Satversmes tiesu informē, ka teritorijas plānojums esot nākotnes vīzijas

dokuments. Teritorijas plānojumos parādoties teritorijas izmantošanas veids un nosacījumi. Ar šo dokumentu netiekot risināts jautājums par konkrētas rīcības pieļaujamību noteiktā nekustamajā īpašumā.

Pāvilostas novada teritorijas plānojuma izstrādē esot ievērotas spriedumā lietā Nr. 2010-56-03 ietvertās norādes. Dabas liegumam „Pāvilostas pelēkā kāpa” piegulošā Zaļkalna meža daļās esot nepieciešams nodrošināt piekļuvi jūras piekrastei. Šobrīd cilvēki pa Zaļkalna mežu pārvietojoties gan kājām, gan ar transportlīdzekļiem pa iebrauktām stīgām. Šajā teritorijā, kur uzturoties salīdzinoši daudz cilvēku, neesot nevienas labiekārtotas atpūtas vietas. Šīs sabiedrības intereses nodrošināšanai Zaļkalna meža daļā paredzēts izveidot teritoriju, kas apzīmēta ar indeksu LP-7.

Pieteikuma iesniedzēja neesot pamatojusi to, kāpēc Zaļkalna mežs būtu jāveido par īpaši aizsargājamu dabas teritoriju.

A. Melluma norāda, ka Zaļkalna meža plānotā izmantošana nevarot negatīvi ietekmēt dabas liegumu „Pāvilostas pelēkā kāpa”. Turklāt provizoriski iespējams pat pretējais – dabas lieguma „Pāvilostas pelēkā kāpa” apsaimniekošanā pieļauto metožu izmantošana varot ietekmēt Zaļkalna mežu.

Risinot jautājumu par dabas liegumam „Ziemupe” piegulošajās Akmeņraga meža daļās atļauto darbību raksturu, esot meklēts tāds risinājums, kas līdzsvarotu dabas aizsardzības prasības ar zemes īpašnieku interesēm. Šajā teritorijā jau vēsturiski esot bijusi apbūve. Šobrīd Akmeņraga meža daļās atļautā apbūve esot salīdzinoši ierobežota. Tās ietekme uz dabas liegumu „Ziemupe” esot drīzāk teorētiski nekā praktiski iespējama.

9. Pieaicinātā persona – Dr. iur. Silvija Meiere – Satversmes tiesu informē, ka Pāvilostas novada teritorijas plānojums nepieļaujot Zaļkalna mežā apbūvi tādā veidā, lai šī teritorija tiktu uzskatīta par apbūves teritoriju Noteikumu Nr. 240 izpratnē. Tas nepārprotami izrietot arī no Vides pārskatā norādītā, ka dabas liegumam „Pāvilostas pelēkā kāpa” piegulošajā Zaļkalna mežā aizliegta apbūve. Konkrētu projektu īstenošana, ciktāl tie atbilst minētajiem šīs teritorijas izmantošanas noteikumiem, likuma izpratnē neesot

uzskatāma par apbūvi. Līdz ar to Pāvilostas novada dome teritorijas plānojumā esot novērsusi pārkāpumus, kas konstatēti spriedumā lietā Nr. 2010-56-03.

Turklāt pēc stratēģiskā novērtējuma rezultātiem neesot paredzams, ka plānotā Zaļkalna meža izmantošana negatīvi ietekmēs dabas liegumu "Pāvilostas pelēkā kāpa". Tāpat plānotajai M-3 teritorijas (Akmeņkalna meža daļas) izmantošanai neesot paredzama negatīva ietekme uz dabas liegumu "Ziemupe". Pāvilostas novada dome esot pārliecinājusies, ka teritorijas plānojumam nebūs (un no zinātnes viedokļa par to neesot nekādu pamatotu šaubu) ilgstošas negatīvas ietekmes uz dabas liegumu viengabalainību, tas ir, teritorijas plānojuma īstenošana neizraisīsot to īpaši aizsargājamo biotopu pastāvīgu un neatgriezenisku pilnīgu vai daļēju zudumu, kuru aizsardzības dēļ *Natura 2000* teritorijas izveidotas. Līdz ar to neesot pamata uzskatīt, ka plānošanas procesā būtu pārkāpts piesardzības princips. Tātad pašvaldība esot novērsusi spriedumā lietā Nr. 2010-56-03 norādītos pārkāpumus.

Attiecībā uz dabas liegumam „Ziemupe” piegulošā Akmeņraga meža daļām S. Meiere norāda, ka atbilstoši teritorijas plānojuma grafiskajai daļai strīdus teritorijai esot noteikts funkcionālais zonējums – meža teritorija ar indeksu M-3. Saskaņā ar Noteikumu Nr. 240 19. punktu funkcionālajai zonai [šajā gadījumā meža teritorija (M)] varot noteikt apakšzonas, pievienojot zonas apzīmējuma burtam ciparu indeksu (šajā gadījumā M-3). Līdz ar to šobrīd normatīvais regulējums nepārprotami atļaujot vienas funkcionālās zonas ietvaros noteikt apakšzonas, lai tajās precizētu izmantošanas veidu un apbūves parametrus. Turklāt Noteikumi Nr. 240 nepārprotami paredzot, ka dzīvojamās apbūves teritorijas kā funkcionālas zonas var noteikt tikai pilsētās un ciemos. Savukārt jaunu viensētu veidošana lauku teritorijās neesot pietiekams pamats tam, lai attiecīgās teritorijas tiktu uzskatītas par dzīvojamās apbūves teritorijām. Tātad pašvaldība neesot pārkāpusi arī atklātības principu.

10. 2014. gada 11. augustā Satversmes tiesā saņemts Pieteikuma iesniedzējas viedoklis, kurā norādīts, ka tā nepiekrīt Silvijas Meieres

viedoklim, kā arī uzskata, ka Aijas Mellumas viedoklis nav ņemams vērā lietas izskatīšanā.

Secinājumu daļa

11. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu izvērtēt Pāvilostas novada teritorijas plānojumu attiecībā uz divām apstrīdētajām teritorijām:

1) dabas liegumam „Pāvilostas pelēkā kāpa” piegulošā Zaļkalna meža daļām;

2) dabas liegumam „Ziemupe” piegulošā Akmeņraga meža daļām.

11.1. Apstrīdētajās teritorijās noteikti šādi teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas veidi:

1) Zaļkalna mežā – meža teritorija ar īpašiem noteikumiem, kas paredzēta mežaparka iekārtošanai (teritorijas plānojuma grafiskajā daļā apzīmēta ar indeksu M-1), kā arī atpūtas vietu izveidei (teritorijas plānojuma grafiskajā daļā apzīmēta ar indeksu LP-7);

2) dabas liegumam „Ziemupe” piegulošajā Akmeņraga mežā – meža teritorija, kas paredzēta lauku sētu (viensētu) un nepieciešamo palīgēku ierīkošanai.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Pāvilostas novada teritorijas plānojuma grafiskajā daļā apstrīdētajām teritorijām noteiktie plānotās (atļautās) izmantošanas veidi, kā arī Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos šiem veidiem paredzētie nosacījumi neatbilst Satversmes 115. pantā nostiprinātajām pamattiesībām uz labvēlīgu vidi, jo tiek apdraudētas nozīmīgas vides vērtības un ainavas.

11.2. Meža teritorijas saskaņā ar TIAN 327. un 463. punktu ir teritorijas, kuru galvenais izmantošanas veids ir saistīts ar saimniecisko funkciju īstenošanu, ciktāl tiek saglabāta meža bioloģiskā daudzveidība un sekmētas sociālās un ekoloģiskās funkcijas. Atbilstoši TIAN 327. punktam meža teritorijas Pāvilostas pilsētā atļauts izmantot, uzturēt un pārvaldīt, lai veiktu darbības meža masīvu kopējās telpiskās struktūras, vides iekšējās

daudzveidības un šīs daudzveidības ekoloģisko priekšnosacījumu uzturēšanai un pārvaldībai, raksturīgās meža ainavas, mežaudžu etalonu un savdabīgo struktūrelementu saglabāšanai, uz pilsētas aizsargmežu saglabāšanu un pilsētas aizsargāšanu no vēja vērstu pasākumu īstenošanai, īpaši aizsargājamo sugu un biotopu saglabāšanai, atpūtai, mežaparku un parku ierīkošanai un kopšanai, labiekārtotu publisku laukumu iekārtošanai un uzturēšanai, intensīvi izmantojamu atpūtas vietu ar nepieciešamajiem labiekārtojumiem izveidošanai, mazo atpūtas vietu iekārtošanai, izziņas, pastaigu taku, skatu laukumu un torņu, veloceliņu ierīkošanai, ielu un ceļu būvei, rekonstrukcijai, renovācijai un uzturēšanai, meliorācijas sistēmas uzturēšanai, būvniecībai un rekonstrukcijai.

Savukārt atbilstoši TIAN 328. punktam meža teritorijās ar īpašiem noteikumiem, kas teritorijas plānojuma grafiskajā daļā apzīmētas ar indeksu M-1, atļauts ierīkot mežaparku.

No TIAN 464.7. punkta izriet, ka meža teritorijās lauku apvidos atļauta dzīvojamā apbūve, citastarp jaunu lauku sētu (viensētu) un nepieciešamo palīgēku ierīkošana (vietās, kas teritorijas plānojuma grafiskajā daļā apzīmētas ar indeksu M-3). Tāpat šajās teritorijās atļauta lauku sētu būvniecība esošo vai bijušo ēku vietā. Jaunizveidojamā zemesgabala minimālā platība šajās teritorijās saskaņā ar TIAN ir 3 hektāri.

Savukārt no TIAN 471.4. punkta izriet, ka teritorijas plānojuma grafiskajā daļā ar indeksu LP-7 apzīmētajās atpūtas vietās pie nobrauktuvēm uz jūras piekrasti atļauts ierīkot ugunsкура un telšu vietas, pievedceļu un atklātas autostāvvietas apmeklētājiem, tāpat atļauta teritorijas labiekārtošanai nepieciešamās vienas mazēkas būvniecība vienā zemes vienībā, pagaidu un saliekamo atpūtas elementu izvietošana.

11.3. Pieteikuma iesniedzēja attiecībā uz dabas liegumam „Ziemepe” piegulošā Akmeņraga meža daļām konstitucionālajā sūdzībā sniegusi pamatojumu vienīgi tam, kāpēc Satversmes 115. pantam neatbilstot Pāvilostas novada teritorijas plānojumā ar indeksu M-3 apzīmēto meža teritoriju plānotās (atļautās) izmantošanas nosacījumi. Pieteikuma iesniedzēja apstrīd tieši to, ka dabas liegumam „Ziemepe” piegulošajās teritorijās tiek pieļauta apbūve.

11.4. Savukārt attiecībā uz dabas liegumam „Pāvilostas pelēkā kāpa” piegulošā Zaļkalna meža daļām Pieteikuma iesniedzēja konstitucionālajā sūdzībā sniegusi pamatojumu vienīgi tam, kāpēc Satversmes 115. pantam neatbilstot Pāvilostas novada teritorijas plānojuma grafiskajā daļā ar indeksiem M-1 un LP-7 apzīmētās meža teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas nosacījumi. Pieteikuma iesniedzēja apstrīd to, ka dabas liegumam „Pāvilostas pelēkā kāpa” piegulošajā teritorijā tiek plānota (atļauta) mežaparka izveide, kā arī LP-7 teritorijas izveide.

Līdz ar to Pāvilostas novada teritorijas plānojums izvērtējams vienīgi attiecībā uz tām dabas liegumiem „Ziemupe” un „Pāvilostas pelēkā kāpa” piegulošā Akmeņraga un Zaļkalna meža daļām, kurās teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana ir meža teritorijas ar īpašiem nosacījumiem (M-1 un M-3 teritorijas), tai skaitā LP-7 teritorija.

12. Satversmes 115. pants paredz: „Valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu.”

Satversmes 115. pants, pirmkārt, publiskās varas institūcijām uzliek par pienākumu izveidot un nodrošināt efektīvu vides aizsardzības sistēmu. Otrkārt, ar šo normu tiesībām dzīvot labvēlīgā vidē ir piešķirts pamattiesību statuss. Tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, līdzīgi kā pārējās Satversmes 8. nodaļā ietvertās pamattiesības, ir piemērojamas tieši un nepastarpināti (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2001. gada 5. decembra sprieduma lietā Nr. 2001-07-0103 secinājumu daļas 1. punktu*). Efektīvas vides aizsardzības (pārvaldības) sistēmas pazīme ir arī tā, ka vides aizsardzības mērķi tiek sasniegti un uzdevumi tiek pildīti, cieši līdzdarbojoties valstij, pašvaldībām, kā arī nevalstiskajām organizācijām un privātajam sektoram (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 8. februāra sprieduma lietā Nr. 2006-09-03 11. punktu*).

Tiesības dzīvot labvēlīgā vidē citastarp ietver indivīda (personas) kā sabiedrības locekļa tiesības uz to, lai ikviena publiska persona lēmumu, kas saistīts ar vides izmantošanu, pieņemtu un īstenotu efektīvas vides aizsardzības

(pārvaldības) sistēmas ietvaros. Attiecībā uz teritorijas attīstības plānošanu tas nozīmē, ka pašvaldības pieņemtajam attīstības risinājumam jābūt ilgtspējīgam – rūpīgi izvērtētam un sociāli pamatotam (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 13. punktu un 2009. gada 6. jūlija sprieduma lietā Nr. 2008-38-03 9.2. punktu*).

Tiesības uz labvēlīgu vidi un atbilstošie valsts pienākumi ir konkretizēti Latvijas Republikai saistošos starptautiskajos līgumos, kā arī nacionālajos tiesību aktos. Par vides normatīvajiem aktiem atzīstami ne vien tādi normatīvie akti, kas tieši attiecas uz vidi, bet arī tādi normatīvie akti, kas palīdz sasniegt valsts vides politikas mērķus – saglabāt, aizsargāt un uzlabot vides kvalitāti, ilgtspējīgi izmantot dabas resursus un nodrošināt kvalitatīvu dzīves vidi, piemēram, normatīvie akti teritorijas plānošanas jomā, kā arī Aizsargjoslu likums (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 8. februāra sprieduma lietā Nr. 2006-09-03 11. punktu*).

Tāpat attiecībā uz apstrīdētajām teritorijām Pāvilostas novada teritorijas plānojuma atbilstība Satversmes 115. pantam izvērtējama kopsakarā ar vides tiesību normām.

13. Mūsdienās teritorijas plānošana ir viens no valsts vides politikas mērķu sasniegšanas līdzekļiem un līdz ar to arī ar vidi saistīta joma (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 8. februāra sprieduma lietā Nr. 2006-09-03 11. punktu*).

13.1. Satversmes tiesa norādījusi, ka teritorijas plānojums ir viens no svarīgākajiem instrumentiem, ar kuru palīdzību konkrēto teritoriju var ne tikai izmantot, bet arī aizsargāt. Teritorijas plānojuma izstrādāšana tiek reglamentēta, lai varētu identificēt un izsvērt dažādas intereses un noteikt, kurām no tām plānojumā dodama prioritāte. Normatīvie akti pašvaldībai piešķir plašu rīcības brīvību teritorijas plānojuma satura noteikšanā. Tomēr pašvaldībai piešķirtā rīcības brīvība nav neierobežota. Pašvaldības rīcības brīvības robežas nosaka teritorijas plānošanas principi un vispārējie tiesību principi (*sk. Satversmes tiesas 2004. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. 2003-16-05*).

secinājumu daļas 5. punktu). Teritorijas plānošanas principi, tostarp ilgtspējības princips, daudzveidības princips, atklātības princips un interešu saskaņotības princips, nostiprināti Teritorijas attīstības plānošanas likuma 3. pantā.

13.2. Satversmes tiesa, izvērtējot teritorijas plānojumu tiesiskumu, pārliecinās, vai ir ievērota normatīvajos aktos noteiktā teritorijas plānojuma izstrādes un pieņemšanas kārtība un vai atbilstoši normatīvajos aktos reglamentētajam teritorijas plānošanas līmenim un veidam ir noteikta teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana un tās aprobežojumi. Teritorijas plānojuma izstrādes un apstiprināšanas procesā pieļautu būtisku pārkāpumu raksturo vairāki kritēriji. Pirmkārt, būtisks teritorijas plānošanas procesa pārkāpums ir tāds pārkāpums, kura rezultātā pieņemts atšķirīgs lēmums, nevis tāds, kāds tas būtu bijis, ja procedūra tiktu ievērota. Otrkārt, būtisks pārkāpums ir pieļauts tādos gadījumos, kad ir būtiski pārkāptas sabiedrības tiesības piedalīties teritorijas plānošanas procesā. Treškārt, par būtisku pārkāpumu atzīstami arī citi teritorijas plānošanas principu pārkāpumi (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 16. punktu*).

Tādējādi, izvērtējot Pāvilostas novada teritorijas plānojuma atbilstību Satversmes 115. pantam, nepieciešams noskaidrot, vai ir ievērota normatīvajos aktos noteiktā teritorijas plānojuma izstrādes un pieņemšanas kārtība un vai atbilstoši normatīvajos aktos reglamentētajam teritorijas plānošanas līmenim un veidam ir noteikta teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana un tās aprobežojumi.

13.3. Vērtējot, vai Pāvilostas novada teritorijas plānojums ir izstrādāts normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, Satversmes tiesai visupirms jāpārbauda, vai tā izstrādē ir ievērotas procesuālās prasības. Proti, vai un kā ir veikts stratēģiskais novērtējums, vai ir notikusi Pāvilostas novada teritorijas plānojuma sabiedriskā apspriešana un vai ir saņemti nepieciešamie atzinumi no attiecīgajām institūcijām (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 17. punktu*).

14. Pieteikuma iesniedzēja norāda uz vairākiem iespējamiem procesuālajiem pārkāpumiem Pāvilostas novada teritorijas plānojuma izstrādē un pieņemšanā. Pirmkārt, Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Pāvilostas novada teritorijas plānojuma sabiedriskā apspriešana bijusi formāla. Otrkārt, stratēģiskā novērtējuma un teritorijas plānojuma izstrādē piedalījusies viena un tā pati persona. Treškārt, Pāvilostas novada teritorijas plānojuma grafiskajā daļā lietotie apstrīdēto teritoriju apzīmējumi esot neskaidri. Ceturtkārt, stratēģiskais novērtējums veikts formāli.

15. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka saņemtie iebildumi sabiedriskās apspriešanas pārskaņos un ziņojumos esot noraidīti bez pamatojuma.

15.1. Lietā nav strīda par to, vai sabiedriskā apspriešana notikusi saskaņā ar normatīvā regulējuma prasībām. Pieteikuma iesniedzēja norāda tikai uz to, ka pašvaldība, noraidot tās, kā arī iedzīvotāju iebildumus, neesot tos pietiekami izvērtējusi un sniegusi noraidījuma pamatojumu.

Galīgo lēmumu par teritorijas plānojuma saturu un apstiprināšanu pieņem vietējā pašvaldība. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka plānošanas lēmuma pieņemējam ne vienmēr jāvadās no personu izteiktajiem priekšlikumiem vai iesniegtajiem iebildumiem, tomēr sabiedrības ierosinājumi ir jāizvērtē un ir jāapsver šo ierosinājumu piemērotība, vajadzība vai atbilstība konkrētā plānojuma izstrādāšanas mērķim. Pašvaldība ir tiesīga noraidīt sabiedrības izteiktos viedokļus, paredzot citu, lietderīgāku rezultātu, taču noraidījumam jābūt pamatotam (*sk. Satversmes tiesas 2004. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. 2003-16-05 secinājumu daļas 5. punktu un 2009. gada 19. novembra sprieduma lietā Nr. 2009-09-03 13. punktu*).

Teritorijas plānošanas jautājumos, kuros nepieciešams saskaņot atšķirīgas intereses, vispusīgs izvērtējums ir obligāta plānošanas sastāvdaļa. Pašvaldības uzdevums šajā situācijā ir izvērtēt un līdzsvarot atšķirīgās intereses un pieņemt tādu lēmumu, kas vislabāk būtu piemērots tai un tās iedzīvotājiem. Šis izvērtējums veicams, teritorijas plānojuma izstrādes procesā iesaistot

ieinteresētās personas, kā arī apsverot to izteiktos viedokļus un pamatojot izraudzīto attīstības risinājumu. Tikai tāds attīstības risinājums, kas ir vispusīgi izvērtēts un pamatots, uzskatāms par ilgtspējīgu.

15.2. Lietas materiāliem pievienots „Pārskats par fizisko un juridisko personu priekšlikumu/iebildumu izskatīšanas rezultātiem” (turpmāk – Pārskats), kurā apkopoti Pāvilostas novada teritorijas plānojuma sabiedriskās apspriešanas posmos saņemtie priekšlikumi un iebildumi un to izvērtēšanas rezultāts (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 96. – 157. lpp.*). No Pārskatā ietvertās informācijas var secināt, ka iesniegtie priekšlikumi un iebildumi tika vērtēti. Pārskats atspoguļo arī noraidīto un daļēji atbalstīto priekšlikumu un iebildumu noraidīšanas un atbalstīšanas pamatojumu. Tā, piemēram, vairāki Akmeņraga iedzīvotāji lūguši Akmeņraga meža teritorijā aizliegt retinātu vasarnīcu apbūvi. Viņu iesniegums apmierināts, jo Pāvilostas novada teritorijas plānojumā retināta vasarnīcu apbūve Akmeņraga mežā nav atļauta. Savukārt teritorijā, kas apzīmēta ar indeksu M-3, paredzēta lauku sētu (viensētu) būvniecības iespēja (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 99. lpp.*). Pašvaldība daļēji ņēmusi vērā arī Pieteikuma iesniedzējas iebildumus, izslēdzot no Pāvilostas novada teritorijas plānojuma norādi, ka dabas liegumam „Pāvilostas pelēkā kāpa” nav *Natura 2000* teritorijas statusa. Vienlaikus pašvaldība daļēji ņēmusi vērā Pieteikuma iesniedzējas priekšlikumus par īpaša aizsardzības statusa noteikšanu Zaļkalna meža daļām, paredzot šajā teritorijā mežaparka izveidi. Savukārt Pieteikuma iesniedzējas lūgums par īpaša aizsardzības statusa noteikšanu Akmeņraga mežam noraidīts kā nepamatots (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 101. – 103. lpp.*).

Pārskats dod pamatu secinājumam, ka Pāvilostas novada iedzīvotāju priekšlikumi un iebildumi ir vērtēti. Pāvilostas novada teritorijas plānojuma sagatavošanas laikā tika veikts arī stratēģiskais novērtējums un izstrādāts Vides pārskats. Arī Pāvilostas novada teritorijas plānojuma grozījumu stratēģisko novērtējumu un tajā sniegto informāciju var uzskatīt par pamatojumu teritorijas plānojumā ietverto risinājumu izvēlei un iedzīvotāju iebildumu atspēkošanai.

Līdz ar to Pāvilostas novada teritorijas plānojuma izstrādes un pieņemšanas procesā ir izvērtēti sabiedriskās apspriešanas laikā iesniegtie sabiedrības iebildumi.

16. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka stratēģiskā novērtējuma un teritorijas plānojuma izstrādē nedrīkst piedalīties viena un tā pati persona. Šāda situācija radot šaubas par stratēģiskā novērtējuma kvalitāti un Vides pārskatā ietverto secinājumu pamatotību.

Stratēģiskā novērtējuma izstrādi reglamentē Novērtējuma likums un Noteikumi Nr. 157.

Minētie normatīvie akti neaizliedz stratēģiskā novērtējuma izstrādātājam piedalīties arī teritorijas plānojuma izstrādē.

Līdz ar to Pāvilostas novada pašvaldība, uzticot stratēģiskā novērtējuma un Vides pārskata izstrādi tai pašai personai, kura piedalās arī teritorijas plānojuma izstrādē, nav pārkāpusi normatīvo aktu prasības.

17. Konstitucionālajā sūdzībā norādīts, ka Pāvilostas novada teritorijas plānojuma grafiskajā daļā izmantoti neskaidri apzīmējumi. Apstrīdētās teritorijas iezīmētas zaļā krāsā kā meža teritorijas. Savukārt no TIAN izrietot, ka atsevišķās apstrīdēto teritoriju daļās paredzēta arī apbūve, kas pēc būtības neesot raksturīga meža teritorijām.

17.1. Brīdī, kad tika uzsākta Pāvilostas novada teritorijas plānojuma izstrāde, neviens normatīvais akts neparedzēja vienotus pašvaldību teritorijas plānojumos lietojamus teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas veidus, to apzīmējumus un attiecīgu krāsojumu. Tomēr, kā atzinusi Satversmes tiesa, arī gadījumā, kad trūkst attiecīga normatīvā regulējuma, pašvaldības kā publisko tiesību subjekta rīcības brīvības ietvaru nosaka tiesību principi, tostarp teritorijas plānošanas principi (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 12. maija sprieduma lietā Nr. 2010-56-03 19.3. punktu*).

Ne vien teritorijas plānojuma izstrādes procesam, bet arī tā rezultātam – teritorijas plānojumam – jābūt skaidram un saprotamam. Teritorijas plānotajai

(atļautajai) izmantošanai teritorijas plānojumā jābūt noteiktai tā, lai ikviens varētu ilgtermiņā plānot savu dzīvi, zinot to, kādam iepriekš skaidri definētam un paredzamam mērķim jebkura vietējās pašvaldības teritorija tiks izmantota. Tāda plānošanas prakse, ka teritorijai, kuras daļās ir atšķirīgi apstākļi, nosaka tikai vienu plānoto (atļauto) izmantošanu, taču paredz daudzus tās izmantošanas nolūkus, ievērojami mazinot teritorijas izmantošanas paredzamību, var nonākt pretrunā gan ar teritorijas plānošanas principiem, citastarp atklātības un interešu saskaņotības principu, gan arī ar vispārējiem tiesību principiem (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 24.4. punktu*).

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka teritorijas plānojuma grafiskajai daļai precīzi jāatspoguļo teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana, bet TIAN jāreglamentē konkrētie teritorijas izmantošanas noteikumi. Teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas veidu apzīmējumiem jābūt vispārpieņemtiem un saprotamiem to parastajā vārdiskajā nozīmē, proti, TIAN nedrīkst paredzēt teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas veida apzīmējumam pilnīgi neraksturīgus un ar to nesaistītus teritorijas izmantošanas nosacījumus (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 12. maija sprieduma lietā Nr. 2010-56-03 19.3. punktu*).

17.2. Pāvilostas novada pašvaldība atbildes rakstā norādījusi, ka tā, izvēloties teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas veidu apzīmējumus, vadījies pēc Noteikumiem Nr. 240. Šie noteikumi citastarp paredz vispārīgās prasības vietējā līmeņa teritorijas attīstības plānošanai, izmantošanai un apbūvei (Noteikumu Nr. 240 1. punkts). Tāpat ar Noteikumiem Nr. 240 ir vienādotas prasības attiecībā uz teritorijas funkcionālā zonējuma attēlošanu teritorijas plānojuma grafiskajā daļā.

Pašvaldība, vadoties no Noteikumiem Nr. 240, Akmeņraga meža daļas teritorijām ir noteikusi funkcionālo zonējumu – meža teritorija ar indeksu M-3. No TIAN 464.7. punkta izriet, ka lauku apvidos meža teritorijās ar īpašiem noteikumiem, kuras teritorijas plānojumā apzīmētas ar indeksu M-3, atļauta

citastarp arī dzīvojamā apbūve, tai skaitā jaunu lauku sētu (viensētu) un nepieciešamo palīgēku ierīkošana.

Tāpat pašvaldība Zaļkalna meža daļas teritorijām ir noteikusi funkcionālo zonējumu – meža teritorija ar indeksu M-1. Atbilstoši TIAN 328. punktam meža teritorijās ar īpašiem noteikumiem, kuras teritorijas plānojumā attēlotas kā M-1 teritorijas, atļauts ierīkot mežaparku.

Atbilstoši Noteikumu Nr. 240 19. punktam funkcionālajai zonai var noteikt apakšzonas, pievienojot zonas apzīmējuma burtam ciparu indeksu. Līdz ar to šobrīd spēkā esošais normatīvais regulējums atļauj teritorijas plānojumā vienas funkcionālās zonas ietvaros noteikt apakšzonas, lai tajās precizētu izmantošanas veidu un apbūves parametrus. Līdz ar to, kā atzinusi arī S. Meiere, pašvaldība, nosakot meža teritorijai apakšzonas un apzīmējot tās ar indeksiem M-1 un M-3, ir vadījusies pēc spēkā esošā tiesiskā regulējuma.

Noteikumu Nr. 240 53.2. punkts kā papildu izmantošanas veidu meža teritorijā pieļauj viensētu apbūvi, ja zemes platība nav mazāka par 2 hektāriem un normatīvajos aktos, kas regulē aizsargjoslas un meža nozari, nav noteikta lielāka platība. Atbilstoši 3. pielikumā sniegtajam skaidrojumam viensētu apbūve ir savrupa apbūve lauku teritorijā, ko veido viena vai vairākas individuālās dzīvojamās ēkas ar saimniecības ēkām un palīgbūvēm, kas nepieciešamas mājsaimniecības uzturēšanai vai saimnieciskai darbībai.

Savukārt noteikumu Nr. 240 52.3. punkts kā papildu izmantošanas veidu meža teritorijā pieļauj publiskās ārtelpas izveidi, par ko atbilstoši 3. pielikumā sniegtajam skaidrojumam uzskatāma arī mežaparka izveide.

Tātad, ja meža teritorijā noteiktā papildu izmantošana ir viensētu apbūve vai mežaparka izveide, šī teritorija plānojuma dokumenta grafiskajā daļā nav jāattēlo kā dzīvojamās apbūves un izmantošanas teritorija. Šādu teritoriju drīkst attēlot kā meža teritoriju, norādot attiecīgo indeksu, kas precizē konkrētās teritorijas izmantošanas mērķi.

17.3. Noteikumu Nr. 240 242.1. punkts paredz, ka šo noteikumu prasības nepiemēro teritorijas plānojumiem vai lokālplānojumiem, kuru izstrāde uzsākta līdz šo noteikumu spēkā stāšanās dienai, ja pašvaldība

teritorijas plānojumu vai lokālpilnojamu apstiprina sešu mēnešu laikā no šo noteikumu spēkā stāšanās dienas.

Noteikumi Nr. 240 stājās spēkā 2013. gada 22. maijā. Savukārt Pāvilostas novada teritorijas plānojums tika apstiprināts 2013. gada 30. maijā. Tādējādi Pāvilostas novada pašvaldībai nebija saistoša pienākuma teritorijas plānojuma izstrādē ievērot Noteikumos Nr. 240 noteikto kārtību.

Tomēr jāņem vērā, ka Pāvilostas novada teritorijas plānojuma izstrādes laikā normatīvie akti neparedzēja vienotus pašvaldību teritorijas plānojumos lietojamus teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas veidu apzīmējumus un krāsojumu. Tātad pašvaldība, teritorijas plānojuma grafiskās daļas izstrādē vadoties pēc tiesību aktiem, kas vērsti uz vienveidības nodrošināšanu, nav pārkāpusi normatīvo aktu prasības.

Tādējādi Pāvilostas novada teritorijas plānojuma grafiskajā daļā lietotais meža teritorijas apzīmējums nav atzīstams par tādu, kas varētu maldināt sabiedrību.

18. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka stratēģiskais novērtējums nav pietiekami detalizēts un ir veikts formāli, turklāt pašvaldība neesot ņēmusi vērā Dabas aizsardzības pārvaldes un Pieteikuma iesniedzējas viedokli par papildu ekspertīzes veikšanas nepieciešamību, izvērtējot apbūves ietekmi uz dabas liegumu „Ziemeupe”. Tādējādi pašvaldība, pamatojoties uz nepilnīgu informāciju, teritorijas plānojumā pieļāvusi apbūves iespējas Akmeņraga meža daļās, kas teritorijas plānojumā apzīmētas ar indeksu M-3. Tāpat pašvaldība neesot apsvērusi Zaļkalna mežā atļautā mežaparka, kā arī LP-7 teritorijas izveides nepieciešamību un ietekmi uz dabas liegumu „Pāvilostas pelēkā kāpa”. Ar šādu savu rīcību pašvaldība esot pārkāpusi piesardzības principu.

18.1. Satversmes tiesa jau norādījusi, ka mūsdienās efektīva vides aizsardzības sistēma nav iedomājama bez piesardzības principa ievērošanas. Stratēģiskais novērtējums ir procesuāls līdzeklis, ar kura starpniecību piesardzības princips tiek īstenots plānojumu pieņemšanas procesā

(sk. Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 20. punktu).

Satversmes tiesa jau atzinusi, ka stratēģiskā novērtējuma mērķis ir novērst vai samazināt plānošanas dokumenta īstenošanas negatīvo ietekmi uz vidi. Stratēģiskais novērtējums veicams, lai vēl plānošanas dokumenta izstrādes laikā tiktu apzināta šā dokumenta īstenošanas iespējamā ietekme uz vidi un lai šo ietekmi varētu ņemt vērā, izstrādājot plānojumu. Turklāt novērtēšanas procesā ir jākonsultējas ar sabiedrību un institūcijām, lai arī to viedokļi tiktu ievēroti, pieņemot plānojumu *(sk. Novērtējuma likuma 3. panta 2. un 4. punktu).*

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka stratēģiskais novērtējums kā reglamentēta novērtēšanas procedūra balstāms uz šādiem pamatprincipiem:

1) plānojuma iespējamo ietekmi uz vidi novērtē tā izstrādes laikā un pirms tā pieņemšanas;

2) plānojuma ietekmes uz vidi novērtēšana ietver vides pārskata sagatavošanu, nosakot (identificējot), aprakstot un novērtējot plānojuma iespējamo būtisko ietekmi uz vidi, kā arī plānojuma alternatīvas, un apspriešanos ar sabiedrību un iestādēm, jo īpaši tām, kuras atbild par vides jautājumiem, un – pārrobežu ietekmes gadījumā – ar citām valstīm;

3) vides pārskata secinājumus un apspriešanās rezultātus ņem vērā pirms plānojuma pieņemšanas;

4) pēc plānojuma pieņemšanas par to informē iestādes, kuras atbild par vides jautājumiem, kā arī sabiedrību un padara pieejamu visu attiecīgo informāciju;

5) pastāvīgi uzrauga plānojuma ietekmes būtiskos aspektus (veic to monitoringu), lai iespējami drīzāk atklātu neparedzētu kaitīgu ietekmi, ja plānojuma īstenošanas gaitā tāda rastos.

Ja stratēģiskais novērtējums veikts, pieļaujot atkāpes no tā pamatprincipiem, var tikt pārkāpts piesardzības princips un līdz ar to arī Satversmes 115. pants *(sk. Satversmes tiesas 2011. gada 3. maija sprieduma lietā Nr. 2010-54-03 12.2. punktu).*

18.2. Arī Aizsargājamo teritoriju likuma 43. panta ceturtā daļa noteic, ka plānošanas dokumentam, kas atsevišķi vai kopā ar citu plānošanas dokumentu var būtiski ietekmēt *Natura 2000* teritoriju, veicams stratēģiskais novērtējums. Plānošanas dokumentu atļauts īstenot, ja tas neatstās negatīvu ietekmi uz *Natura 2000* teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, integritāti un nav pretrunā ar *Natura 2000* teritorijas izveidošanas un aizsardzības mērķiem (43. panta piektā daļa). Ja plānošanas dokumenta īstenošana var negatīvi ietekmēt *Natura 2000* teritoriju, šo dokumentu atļauts īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums un nepieciešams sabiedrībai nozīmīgu interešu, arī sociālo vai ekonomisko interešu, apmierināšanai (43. panta sestā daļa). Savukārt tad, ja *Natura 2000* teritorijā atrodas Latvijā sastopamās Eiropas Savienības prioritārās sugas vai biotopi, plānošanas dokumentu atļauts īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums un nepieciešams sabiedrības veselības aizsardzības, drošības vai vides aizsardzības interesēs (43. panta septītā daļa), vai arī tad, kad tas nepieciešams citu sabiedrībai sevišķi svarīgu interešu apmierināšanai un ir saņemts atzinums no Eiropas Komisijas (43. panta astotā daļa).

Satversmes tiesa ir secinājusi: ja pienācīgi veiktā stratēģiskajā novērtējumā secināts, ka plānošanas dokuments neietekmē *Natura 2000* teritoriju, plānošanas dokumentu var īstenot. Savukārt tad, ja, veicot stratēģisko novērtējumu, secināts, ka plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmēs *Natura 2000* teritoriju, īpaši teritorijas izmantošanas nosacījumi un aprobežojumi var attiekties ne tikai uz pašu aizsargājamo dabas teritoriju, bet arī uz tai piegulošajām teritorijām. Tomēr pastāv iespēja īstenot arī šādu plānošanas dokumentu, ja tam tiek sniegts īpašs pamatojums, norādot uz svarīgām sabiedrības vai vides aizsardzības interesēm (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 12. maija sprieduma lietā Nr. 2010-56-03 17.3. punktu*).

Tātad, lai noteiktu, vai Pieteikuma iesniedzējas apgalvojumi par stratēģiskā novērtējuma neatbilstību normatīvajam regulējumam ir pamatoti, Satversmes tiesai jāizvērtē, vai stratēģiskā novērtējuma procesā ir ievēroti stratēģiskā novērtējuma pamatprincipi, respektīvi, vai Vides pārskatā ir

noteikta (identificēta) plānojuma iespējamā būtiskā ietekme uz vidi, vai notikusi apspriešanās ar sabiedrību un plānošanas procesā iesaistītajām iestādēm. Tāpat izvērtējams tas, vai pirms Pāvilostas novada teritorijas plānojuma apstiprināšanas pienācīgi izvērtēta apstrīdētajām teritorijām noteiktās plānotās (atļautās) izmantošanas ietekme uz *Natura 2000* teritorijām, ievērojot šo teritoriju aizsardzības mērķus.

18.3. Ar Ministru kabineta 2010. gada 27. aprīļa noteikumiem Nr. 394 „Dabas lieguma „Pāvilostas pelēkā kāpa” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 394) dabas liegumam „Pāvilostas pelēkā kāpa” paredzēti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

Atbilstoši Noteikumu Nr. 394 2. punktam dabas liegums izveidots, lai nodrošinātu Latvijā un Eiropas Savienībā plašāko pelēko kāpu īpaši aizsargājamo biotopu – lakstaugiem klātu pelēko kāpu, pelēko kāpu ar sīkkrūmu audzēm, mežainu jūrmalas kāpu, Piejūras zemienes smiltāju līdzenumu sausu virsāju, kā arī ar tiem tieši saistīto un atkarīgo īpaši aizsargājamo augu sugu (piemēram, smiltāja neļķes, sīpoliņu gundegas) un īpaši aizsargājamo dzīvnieku sugu (piemēram, lielā māršilu zilenīša, stepes čipstes, smilšu krupja) aizsardzību.

Tāpat pašvaldībai, veicot stratēģisko novērtējumu, kā arī apstiprinot Pāvilostas novada teritorijas plānojumu, bija jāņem vērā dabas liegums „Pāvilostas pelēkā kāpa” un ar to saistītie ierobežojumi un jāizvērtē, vai plānotajai darbībai nebūs negatīvas ietekmes uz *Natura 2000* teritoriju un tajā esošajiem īpaši aizsargājamiem biotopiem, augu un dzīvnieku sugām.

Vides pārskatā, ievērojot spriedumā lietā Nr. 2010-56-03 secināto, atzīts, ka, nodrošinot dabas lieguma „Pāvilostas pelēkā kāpa” aizsardzību, dabas liegumam piegulošajā Zaļkalna meža masīvā aizliegta apbūve. Lai uzlabotu vides stāvokli un organizētu apmeklētāju plūsmu, no dabas lieguma teritorijas to novirzot uz Zaļkalna meža teritoriju, kas ir daudz mazāk jutīga pret antropogēno ietekmi, tajā atļauts iekārtot mežaparka teritoriju. Vides pārskatā arī secināts, ka Zaļkalna mežs pēc tā novietojuma, ekoloģiskajām,

kultūrvēsturiskajām un estētiskajām īpašībām ir piemērots rekreācijas un ekoloģiskās izglītošanas mērķiem. Līdz ar to, ņemot vērā VARAM rekomendācijas Zaļkalna mežu noteikt par vietējās nozīmes īpaši aizsargājamu dabas teritoriju, ieteikts šim mežam piešķirt vietējās nozīmes dabas parka jeb mežaparka statusu (*sk. Vides pārskata 92.–93. lpp.*). Tāpat Vides pārskatā secināts, ka Zaļkalna meža daļās, kas apzīmētas ar indeksu LP-7, atļautā izmantošana ir ugunsкура un telšu vietu ar atpūtas soliņiem, galdiem, atkritumu tvertnēm un publiskām tualetēm izveidošanai, kā arī teritorijas labiekārtošanai nepieciešamās vienas mazēkas izvietošana, pievedceļu un autostāvvietu būvniecība. Vides pārskatā secināts, ka šādas teritorijas izveides gadījumā prognozējama labvēlīga ietekme uz vidi. Organizējot apmeklētāju plūsmu, nodrošinot atkritumu apsaimniekošanu un izveidojot aprīkotu pieeju jūrai, tiekot samazināta izklaidus plūsma un kāpu izbradāšana. Līdz ar to tiekot būtiski samazināta antropogēnā slodze uz dabas liegumu “Pāvilostas pelēkā kāpa” (*sk. Vides pārskata 107. lpp.*).

Šīs Vides pārskata rekomendācijas pašvaldība ir ņēmusi vērā, izstrādājot teritorijas plānojumu. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos norādīts, ka teritorijas plānojuma grafiskajā daļā ar M-1 apzīmētā Zaļkalna meža daļa pēc tās novietojuma, ekoloģiskajām, kultūrvēsturiskajām un estētiskajām īpašībām ir piemērota rekreācijas un ekoloģiskās izglītošanas mērķiem. Atbilstoši TIAN 328. punktam šajā meža teritorijā atļauts ierīkot mežaparku. Turklāt pašvaldība šo procesu sadalījusi vairākās kārtās. Pirmajā kārtā saskaņā ar dokumentu „Rekreācijas meža „Pāvilostas mežs” individuālais apsaimniekošanas plāns 2011.–2015. gadam” atļauts veikt plānotās teritorijas labiekārtošanas darbības: esošās piebrauktuves atjaunošanu, autostāvvietu ierīkošanu, atpūtas vietu un taku iekārtošanu (TIAN 328.1.1. punkts). Nākamajā kārtā plānots mežaparka teritorijai izstrādāt lokālplānojumu vai detālplānojumu un mežaparka projektu, kurā plānots precizēt Zaļkalna meža funkcionālo saikni ar dabas liegumu „Pāvilostas pelēkā kāpa”. Turklāt perspektīvajam mežaparkam paredzēts izstrādāt ekoloģisko un apsaimniekošanas plānu (TIAN 328.1.2. punkta 1–5. apakšpunkts).

Tāpat TIAN noteic, ka mežaparka teritorijā aizliegta būvniecība, ja tā nav saistīta ar konkrētā parka funkciju nodrošināšanu un labiekārtošanu (TIAN 328.1.4. punkts).

Savukārt no TIAN 471.4. punkta izriet, ka ar indeksu LP-7 apzīmētajās atpūtas vietās, kas Pāvilostas novada teritorijas plānojuma grafiskajā daļā paredzētas nobrauktuvēm pie jūras, atļauts ierīkot ar teritorijas labiekārtošanu saistītas būves un elementus (ugunskura un telšu vietas, pievedceļu un atklātu autostāvvietu teritorijas, pagaidu un saliekamos atpūtas elementus).

Tādējādi pašvaldība teritorijas plānojuma izstrādē attiecībā uz dabas liegumam „Pāvilostas pelēkā kāpa” piegulošā Zaļkalna meža plānoto izmantošanu ir ievērojusi spriedumā lietā Nr.2010-56-03 izdarītos secinājumus. Tāpat pašvaldība ir ņēmusi vērā gan Pieteikuma iesniedzējas, gan VARAM ieteikumus Zaļkalna mežu veidot par vietējās nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju. Vides pārskatā arī norādīts, ka, īstenojot teritorijas plānojumu, pēc teritorijas dabas vērtību izpētes un lokālplānojuma izstrādes Zaļkalna mežam plānots piešķirt vietējas nozīmes dabas parka jeb mežaparka statusu. Atbilstoši Aizsargājamo teritoriju likuma 5. pantam dabas parki ir teritorijas, kas pārstāv noteikta apvidus dabas un kultūrvēsturiskās vērtības un kas ir piemērotas sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai. Atpūtas organizēšana un saimnieciskā darbība dabas parkos veicama, nodrošinot tajos esošo dabas un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 71. lpp.*).

Turklāt no TIAN izriet, ka teritorijas plānojums nepieļauj Zaļkalna mežā tāda veida apbūvi, lai šo teritoriju varētu uzskatīt par apbūves teritoriju Noteikumu Nr. 240 izpratnē. Līdz ar to nav pamatots Pieteikuma iesniedzējas viedoklis, ka Pāvilostas novada teritorijas plānojumā atļautā Zaļkalna meža izmantošana pieļauj ar mežaparka teritorijas izveidi un apsaimniekošanu nesaistītu apbūvi.

Valsts vides dienests un Dabas aizsardzības pārvalde savos viedokļos Satversmes tiesai norādījušas, ka pašvaldība, paredzot Zaļkalna mežā mežaparka, kā arī LP-7 teritorijas izveidi, nav pietiekami izvērtējusi paredzēto

darbību negatīvo antropoloģisko ietekmi uz dabas liegumu „Pāvilostas pelēkā kāpa”.

No lietas materiāliem nav konstatējams, ka Valsts vides dienests vai Dabas aizsardzības pārvalde teritorijas plānošanas procesā būtu norādījuši pašvaldībai uz Zaļkalna meža teritorijas plānotās izmantošanas negatīvajiem aspektiem. Arī no Pārskata secināms, ka nedz Valsts vides dienests, nedz Dabas aizsardzības pārvalde teritorijas plānojuma izstrādes laikā neiebilda pret šādu Zaļkalna meža daļas plānoto izmantošanu (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 138.–157. lpp.*). Turklāt Valsts vides dienesta Liepājas reģionālā pārvalde izvērtēja pilnveidoto Pāvilostas novada teritorijas plānojuma redakciju un 2013. gada 11. martā sniedza pozitīvu atzinumu par to (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 117. lpp.*). Pozitīvs atzinums sniegts arī 2013. gada 30. aprīlī, pēc atkārtotas Pāvilostas novada teritorijas plānojuma izvērtēšanas (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 118. lpp.*).

Līdz ar to nav atzīstams, ka pašvaldība būtu pārkāpusi tai ar normatīvajiem aktiem uzlikto pienākumu izvērtēt plānošanas procesā iesaistīto institūciju viedokļus.

Pirms Pāvilostas novada teritorijas plānojuma apstiprināšanas pienācīgi izvērtēta arī apstrīdētajām teritorijām noteiktās plānotās (atļautās) izmantošanas ietekme uz *Natura 2000* teritoriju.

18.4. Ar VARAM 2001. gada 30. marta rīkojumu apstiprināts dabas lieguma „Ziemupe” dabas aizsardzības plāns 1999.–2010. gadam (*pieejams: http://www.daba.gov.lv/upload/File/DAPi_apstiprin/DL_Ziemupe-99.pdf*). Tajā norādīts, ka īpatnējo dabas apstākļu dēļ nelielā teritorijā koncentrētas visas tipiskās piejūras ekosistēmas un līdz ar to šī teritorija piejūras biotopu daudzveidības ziņā ir unikāla. Tāpat norādīts, ka piekrastes ekosistēmas ir ļoti jutīgas pret mehānisko iedarbību, tāpēc dabas liegumā jāierobežo cilvēku kustība, jo nevar paredzēt, kādas sekas atstātu stihisks apmeklētāju skaita pieaugums (*sk. dabas lieguma „Ziemupe” dabas aizsardzības plāna 2., 26. un 27. lpp.*).

Pieteikuma iesniedzējas iebildumi pret Akmeņraga meža plānoto izmantošanu ir saistīti galvenokārt ar to, ka šajā dabas liegumam „Ziemepe” piegulošajā teritorijā ir atļauta apbūve. Pēc Pieteikuma iesniedzējas ieskata, pašvaldība nav pietiekami apsvērusi šādas plānotās izmantošanas ietekmi uz *Natura 2000* teritoriju.

Satversmes tiesa ir secinājusi, ka Aizsargjoslu likums pieļauj apbūvi Akmeņraga meža teritorijā. Tomēr pašvaldībai, ņemot vērā to, ka līdzās šai apstrīdētajai teritorijai atrodas *Natura 2000* teritorija – dabas liegums „Ziemepe”, teritorijas plānošanas procesā ir jāvērtē, vai apstrīdētajā teritorijā veiktai būvniecībai nebūs negatīvas ietekmes uz īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 12. maija sprieduma lietā Nr. 2010-56-03 19.2. punktu*).

Novērtējuma likums paredz, ka stratēģiskais novērtējums veicams, pamatojoties uz ierosinātāja sniegto informāciju (šajā gadījumā – teritorijas plānojuma redakciju) un informāciju, kas iegūta no kompetentajām iestādēm konsultāciju procesā, kā arī sabiedrības līdzdalības procesā, tostarp no sabiedrības iesniegtajiem priekšlikumiem (*sk. Novērtējuma likuma 3. panta 2. punktu*). Novērtēšanas procesa caurskatāmība un atklātība ir stratēģiskā novērtējuma pamatprincips, kas nodrošina ne tikai dažādu viedokļu uzklauššanu, bet arī sabiedrības uzticēšanos plānošanas procesam (*sk. Dalal-Clayton B., Sadler B. Strategic Environmental Assessment: A Sourcebook and Reference Guide to International Experience. London: Earthscan, 2004, p. 15*). Sabiedrības līdzdalība dod iespēju iegūt informāciju par tiem negatīvās ietekmes aspektiem, kuri sabiedrību satrauc visvairāk un kuriem tādēļ būtu jāvelta papildu uzmanība stratēģiskā novērtējuma ietvaros.

Novērtējuma likums arī paredz, ka vides pārskatā iekļaujama informācija, „ko izstrādātājs var nodrošināt, ņemot vērā pašreizējo zināšanu līmeni un novērtēšanas metodes” (*Novērtējuma likuma 23.⁴ panta pirmā daļa*).

Stratēģiskā novērtējuma ietvaros notikusī apspriede liecina, ka sabiedrības, citastarp arī Pieteikuma iesniedzējas, noraidošā attieksme pret apbūves pieļaujamību Akmeņraga meža daļās lielā mērā ir saistīta ar bažām, ka

pašvaldība nav pietiekami izvērtējusi šādas atļautās darbības ietekmi uz dabas liegumu „Ziemeupe”. Arī Birojs Atzinumā Nr.1 ieteicis Vides pārskatā detalizētāk izvērtēt teritorijas plānojumā ar indeksu M-3 apzīmētās Akmeņraga meža daļas atļautās izmantošanas ietekmi uz dabas liegumu „Ziemeupe”. Turklāt Birojs rekomendējis minētās plānotās darbības saskaņot ar Dabas aizsardzības pārvaldi un Valsts vides dienesta Liepājas reģionālo vides pārvaldi (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 177. lpp.*).

Izpildot šo Biroja ieteikumu, pašvaldība lūgusi Valsts vides dienesta Liepājas reģionālo pārvaldi sniegt atzinumu par Pāvilostas novada teritorijas plānojumu. Kā jau iepriekš secināts, Valsts vides dienesta Liepājas reģionālā pārvalde izvērtēja pilnveidoto Pāvilostas novada teritorijas plānojuma redakciju un 2013. gada 11. martā sniedza pozitīvu atzinumu par to (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 117. lpp.*). Tāds pats pozitīvs atzinums sniegts 2013. gada 30. aprīlī, pēc Pāvilostas novada teritorijas plānojuma atkārtotas izvērtēšanas (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 118. lpp.*). Savukārt paskaidrojumos Satversmes tiesai Valsts vides dienests norādījis, ka apstrīdētajā teritorijā atļautā viensētu apbūve 15 zemes īpašumos varot radīt negatīvu ietekmi uz dabas liegumu „Ziemeupe” un ka pašvaldībai vajadzējis prasīt attiecīgās jomas eksperta atzinumu un sagādāt citus iepriekš veiktas izpētes datus, pirms tiek pieņemts lēmums atļaut apbūvi Akmeņraga mežā. Līdzīgus apsvērumus savā viedoklī Satversmes tiesai paudusi Dabas aizsardzības pārvalde. Turklāt Dabas aizsardzības pārvalde uzsvērusi, ka tikai tad, ja novērtēšanas procesā tiek iesaistīts sugu un biotopu eksperts, iespējams izpildīt Eiropas Komisijas vadlīnijās „*Natura 2000* teritorijas apsaimniekošana. Eiropas Padomes 1992. gada 21. maija direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta nosacījumi” norādītās prasības attiecībā uz paredzētās darbības novērtēšanu.

No Vides pārskata izriet, ka stratēģiskā novērtējuma procesā tā izstrādātājs ir vērtējis apbūves ietekmi uz dabas liegumu „Ziemeupe”. Izvērtējuma rezultātā secināts, ka viensētu veidošana Akmeņraga meža daļās neatstās negatīvu ietekmi uz dabas lieguma „Ziemeupe” ekoloģiskajām funkcijām, integritāti un aizsargājamiem biotopiem (*sk. lietas materiālu 2. sēj.*

58.–59. lpp.). Līdz ar to, ciktāl stratēģiskais novērtējums attiecas uz apbūves ietekmes izvērtēšanu, nevar apgalvot, ka šis iespējamās būtiskās ietekmes aspekts nebūtu izvērtēts.

Plānošanas jomu regulējošie normatīvie akti nenosaka pašvaldībai saistošu pienākumu teritorijas plānošanas procesā iesaistīt sugu un biotopu ekspertu. Uz šādu pašvaldības pienākumu teritorijas plānojuma izstrādes laikā nenorādīja arī plānošanas procesā iesaistītās institūcijas.

Tātad Pāvilostas novada pašvaldības teritorijas plānojuma stratēģiskais novērtējums ir veikts un tā apspriešana notikusi atbilstoši normatīvajam regulējumam.

19. Vides aizsardzības un teritorijas plānošanas jomā Latvijā izveidotas vairākas institūcijas, tostarp VARAM, Birojs, Vides valsts dienests, Dabas aizsardzības pārvalde. Valsts pārvaldes mērķus, arī vides aizsardzības mērķus, visefektīvāk iespējams sasniegt, valsts pārvaldes iestādēm sadarbojoties. Citastarp arī Valsts pārvaldes iekārtas likuma septītā nodaļa nosaka sadarbību kā procesu, kas valsts pārvaldes iestādēm palīdz efektīvāk veikt savas funkcijas un uzdevumus.

Satversmes tiesa jau vērsusi Ministru kabineta uzmanību uz nepieciešamību gādāt par valsts pārvaldes iestāžu sadarbību nolūkā nodrošināt efektīvu teritorijas plānošanas kontroli (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. 2007-12-03 26. punktu*).

Viedokļos, kurus pieaicinātās personas iesniegušas Satversmes tiesai, un citos lietas sagatavošanas laikā iegūtajos materiālos pausti atšķirīgi uzskati par apstrīdētajām teritorijām noteiktās plānotās (atļautās) izmantošanas ietekmi uz dabas liegumiem „Pāvilostas pelēkā kāpa” un „Ziemepe”, kā arī par Pāvilostas novada teritorijas plānojuma izstrādes procesu kopumā. Piemēram, Valsts vides dienests tikai savā viedoklī Satversmes tiesai norāda uz dažādiem Pāvilostas novada domes pieļautiem pārkāpumiem teritorijas plānojuma izstrādē, bet teritorijas plānošanas procesā sniedzis vienīgi pozitīvus atzinumus par Pāvilostas novada teritorijas plānojumu.

Tāpat Dabas aizsardzības pārvalde norāda, ka Pāvilostas novada teritorijas plānojumā plānotā (atļautā) Zaļkalna meža teritorijas un Akmeņraga meža teritorijas izmantošana neatbilstot šo dabas liegumu aizsardzības mērķiem, taču no lietas materiāliem neizriet, ka šī institūcija būtu cēlusi šādus iebildumus teritorijas plānošanas procesā.

Satversmes tiesa vērš teritorijas plānošanā iesaistīto institūciju uzmanību uz to, ka jau plānošanas procesā ir nepieciešams padziļināti izvērtēt pašvaldības plānošanas dokumentus un iespējamās ar tiem saistītās ietekmes. Tieši no pašvaldības un valsts pārvaldes institūciju sadarbības un likumā noteikto funkciju efektīvas veikšanas ir atkarīgs tas, vai teritorijas plānošanas procesā pieļautās nepilnības tiks novērstas pēc iespējas agrāk.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30. – 32. pantu, Satversmes tiesa

nosprida:

Atzīt Pāvilostas novada domes 2013. gada 30. maija saistošos noteikumus Nr. 3 „Par Pāvilostas novada teritorijas plānojumu 2012.–2024. gadam. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi un Grafiskā daļa”, ciktāl tie attiecas uz dabas liegumam „Pāvilostas pelēkā kāpa” piegulošo Zaļkalna mežu un dabas liegumam „Ziemepe” piegulošo Akmeņraga meža daļu, par atbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes 115. pantam.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

A. Laviņš